

Den psykiatriske patient – AirEvac og magtbeføjelser i luften.

Ida Hageman
Overlæge, Psykiatrisk Center Rigshospitalet.

Disposition

Den psykiatrisk transportpatient – hvem er det?

- Hvad skal man være opmærksom på?

Den urolige evt voldelige transportpatient – hvem er det ?

- Hvordan forebygges situationen?
- Hvordan får man situationen under kontrol af hensyn til sikkerhed og patient?
- Magtbeføjelser i luften?

Den psykiatriske transportpatient

- Depressive patienter
- Maniske patienter
- Skizofrene patienter
- Paranoide/polymorft psykotiske patienter
- Personlighedsforstyrrede patienter
- Traumatiserede patienter

Depressive patienter

Angste, agiterede, suicidale.

Maniske patienter

Variierende opstemte, festlige, indblandende, vrede, kommanderende, øget selvfølelse, sexualiserende, megalomane forestillinger.

Undgå alkohol!

Skizofrene patienter

I luften: ofte mere psykotiske og angste ("tættere på Gud")

Paranoide/polymorf psykotiske patienter

Svingende affekt (grinende, grædende), kaotiske skiftende intense følelser, ofte hallucinationer, udbyggede paranoide symptomer, evt suicidale.

Traumatiserede patienter (psykotraume)

Angste, urolige, lydfølsomme, tilkukkede, kan være "zombieagtige", aggressive, evt psykotiske.

Personlighedsforstyrrede patienter

Ofte utilfredse, kommanderende, nedgørende, somatiserende, "hysteriske".

Er uroen.....

- Psykotisk?

Giv smeltetablet Zyprexa 10-15 mg pn

Hvis insufficient effekt:

Giv t. Serenase 5-10 mg pn

- Ikke-psykotisk ?

Giv t. Diazepam 5 mg pn

Den urolige evt voldelige patient – hvem er det?

- Alkoholberusede patient
- Stofpsykose patient
- Den abstinente patient/ evt delirøse patient (alkohol/benzodiazepiner)
- Organisk psykosyndrom/delirøs patient
- Den psykiatriske transportpatient (skizofrene og maniske ptt)

Den alkoholberusede patient

1. Forsøg at berolige/aflede
2. Giv diazepam 5 mg pn
3. Evt fiksering

Stofpsykose patienten

– især centralstimulantia giver voldsomme psykoser

Tilstanden klunger oftest hurtigt af (30 min), så sjældent effekt/ behov medicamina,

1. Afledning vigtig og ofte sufficient
2. Giv diazepam 5 mg pn
3. Evt Fiksering

Den abstinente patient/evt delirøse patient

Symptomer alkoholabstinens

Almen symptomer:

- Indre uro
- Motorisk uro
- BT, Puls og Temp (max 38,5°) stiger
- Sved
- Tremor
- Krampetilfælde (grand mal)

Delir:

- + Desorientering
- + Hallucinationer (især syn)
- + Suggestibilitet

Alkoholabstinens

1. Diazepam 5-10 mg p.o. pn (ofte store doser – obs lanexat i tasken)
2. Alkohol (!)
3. Evt Fiksering

Husk tiamin (400mg) i.v. ved mistanke om Wernickes encephalopati (desorientering, abducensparese, gangataksi)

Symptomer benzodiazepinabstinens

Almen symptomer:

- Indre uro
- Motorisk uro
- Tachycardi
- Krampetilfælde (grand mal)
- (Tremor)

Delir:

- + Desorientering
- + Hallucinationer (især syn)/paranoide sympt
- + Suggestibilitet

Benzodiazepinabstinens

1. Diazepam 5-10 mg p.o. pn (obs lanexat i tasken)
2. Evt Fiksering

Symptomer akut organisk psykosyndrom/delirøs patient

- Indre uro
- Motorisk uro
- Evt "stille delir"
- Desorientering
- Hallucinationer (især syn)/ paranoide symptomer
- Suggestibilitet
- (Tachycardi, BT-øgning)

Organisk psykosyndrom/delirøs patient

1. T/ (inj) serenase 5 mg pn – ofte betydelige doser!
2. Ved insufficient effekt supplere med t./ (inj.) diazepam 5 mg pn (ved parenteral adm. diazemuls)
3. Evt fiksatation

Obs Akut dystoni: 5 mg akineton iv (evt im) umiddelbart. Opløser bivirkning, ikke effekt af serenase.

Obs ved diagnostisk tvivl (evt alkohol delir) brug initialt behandling som under alkoholabstinens pga serenase sænker krampetærskel med risiko grand mal anfald.

Den Psykiatriske transportpatient

Psykotisk uro:

1. Giv smeltet. Zyprexa 10-15 mg pn *eller*
2. Giv t./ (inj) serenase 5-10 mg pn (po, im, iv)
3. Suppler evt med diazepam som nedenfor

Ikke-psykotisk uro:

1. Giv t./ (inj) diazepam 5-10 mg pn (im, iv, po)
(ved parenteral adm. diazemuls)

Før afrejsen.....

Hos den somatiske patient:

- Tilse om muligt pt i god tid før afrejse
- Spørg direkte til orientering og hallucinationer/paranoide opl. (ingen omsvøb!)
- Spørg direkte til alkohol-/benzodiazepinforbrug og forklar årsag til spørgsmål.

Før afrejsen.....

Hos den psykiatriske transportpatient:

- Spørg direkte til nuværende og tidl. psykotiske symptomer og angstfænomener og spørg direkte til evt flyskræk.
- Næsten altid en god idé med t. diazepam 5 mg før afrejse.

I tasken

- T./inj. Diazepam (til parenteral adm. diazemuls)
- T./inj. Serenase
- Smeltet. Zyprexa
- Inj. Lanexat
- Inj. Akineton
- Inj. Tiamin

Magtbeføjelser i luften

- Tokyo-deklaration af 1963 (ansvar ombord på fly): Kaptajnen
- Ingen anden "lov" gælder

Skeler vi alligevel til DK lov:

- Straffelovens § 13: Straffrihed/Nødværge
- Straffeloven § 145: Forbrydelser mod den offentlige orden og fred.
- Straffeloven § 181 : Almenfarlige forbrydelser

Straffeloven kap. 3

3. kapitel Strafbarhedsbetingelser

§ 13. Handlinger foretagne i nødværge er straffri, for så vidt de har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt.

Stk. 2. Overskrider nogen grænserne for lovligt nødværge, bliver han dog straffri, hvis overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse.

Stk. 3. Tilsvarende regler finder anvendelse på handlinger, som er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt, iværksætte en lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning.

141. Den, som er vidende om, at nogen af de i §§ 98, 99, 102, 106, 109, 110, 111, 112 og 113 omhandlede forbrydelser mod staten eller de øverste statsmyndigheder eller en forbrydelse, der medfører fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, tilsigtes begået, og som ikke gør, hvad der står i hans magt, for at forebygge forbrydelsen eller dens følger, om fornødent ved anmeldelse til øvrigheden, straffes, hvis forbrydelsen bliver begået eller forsøgt, med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Den, der undlader at foretage sådanne forebyggelseshandlinger, straffes dog ikke, hvis deres foretagelse for ham selv eller hans nærmeste ville medføre fare for liv, helbred eller velfærd.

Almenfare forbrydelser....

§ 185. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som, uagtet det var ham muligt uden særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre, undlader gennem betimelig anmeldelse eller på anden efter omstændighederne tjenlig måde efter evne at afværge ildsvåde, sprængning, spredning af skadevoldende luftarter, oversvømmelse, søskade, jernbaneulykke eller lignende ulykke, der medfører fare for menneskeliv.